

2022-11-04

BYGGNADS
VÅRDS
FÖRENINGEN

stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

samt för kännedom till:
stockholm@lansstyrelsen.se
registrator@raa.se (kulturmiljöavdelningen)

Yttrande över förslag till detaljplan för Djurgården 1:38 m.fl. i stadsdelen Djurgården, Stockholms kommun. Dnr S-Dp 20212-03013.

Svenska byggnadsvårdsföreningen, SBF, har tagit del av planförslaget på samråd till 2022-11-07. SBF anför följande synpunkter utifrån föreningens verksamhetsområde:

Sammanfattning

Beckholmen är en för hela landet unik kulturmiljö och Stockholms stads bäst bevarade marina varvs- och verkstadsmiljö. Beckholmen har synnerligen höga kulturhistoriska värden med starkast tänkbara lagskydd. Trots detta föreslås enligt planförslaget omfattande förändringar.

SBF avstyrker med kraft planförslaget med hänvisning till att ett genomförande skulle medföra skada på de unika kulturvärdena på Beckholmen, vilket strider mot lagreglerna för nationalstadspark. Vidare skulle förslaget medföra påtaglig skada på riksintresset för Stockholms innerstad med Djurgården, strida mot föreskrifterna för byggnadsminnet samt mot grundläggande krav enligt plan- och bygglagen.

Planförslaget

Avsikten med detaljplanen anges vara att utveckla varvsverksamheten och Beckholmen som besöksmål genom att medge stora byggrätter, utvidgning av Gustav V:s docka samt etablering av småbåtshamn och plats för den befintliga hotellbåten.

Starka lagskydd för kulturvärdena gäller genom att Beckholmen ingår i riksintresset *Kungliga nationalstadsparken* samt i riksintresset för *Stockholms innerstad med Djurgården (AB 115)*. Beckholmen utgör också *statligt byggnadsminne*. I översiktsplanen redovisas Beckholmen som *natur- och kulturreservat, nationalstadspark eller världsarv*. Enligt Stadsmuseets klassificering är hela Beckholmen blåmarkerad, vilket innebär att ön har synnerligen högt kulturhistoriskt värde.

Konsekvenser för kulturmiljövärdena

Planens huvudsyfte syfte anges vara "att skydda Beckholmens kulturvärden genom att medge ny bebyggelse så att den kulturhistoriskt värdefulla varvsverksamhetens utveckling kan säkerställas". Varvet sägs ha fått ökad nationell betydelse för Försvarsmakten och totalförsvaret, för den dagliga driften för exempelvis Sjöfartsverket och Trafikverket och även för andra nationer bland annat för torrsättning av utländska större örlogsfartyg.

I stället för att kulturmiljön tillvaratas innebär förslaget en närmast total omvandling av miljön på Beckholmen. Här föreslås byggrätter för en närmare 20 meter hög verkstadshall med sidohallar och sju mindre byggnader för varvsverksamhet samt för verksamhet med maritim anknytning. Gustav V:s docka föreslås breddas 10 meter och förlängas 10 meter. Här föreslås markutfyllnader och etablering av småbåtshamn och planlagd plats för den befintliga hotellbåten. De nya byggnaderna föreslås omfatta stora markareor, BYA, 4800 kvm varav 3900 kvm för varvshallen med sidohallar.

Förslaget innebär således en omfattande ökning av bebyggelsen på ön och dessutom en påtaglig skalförskjutning genom den höga verkstadshallen. Nya kajer och utfyllnader mot väster kommer att innebära att upplevelsen av Beckholmen som ö försvagas. Stenvillan som landmärke kommer att skymmas. Denna kraftiga utveckling av varvsverksamheten är enligt SBF:s mening motstridig mot planens syfte att värna den kulturhistoriskt värdefulla verksamheten. Läsbarheten och förståelsen av den historiska miljön kommer att avsevärt försvåras.

I miljökonsekvensbeskrivningen redovisas påverkan på stadsbilden i 23 utvalda vyer inom riksintresset, varav negativ påverkan bedöms i skalan stor till mycket stor i 17 av de utvalda vyerna. Effekten av ett genomförande av detaljplanen skulle således bli en stor negativ påverkan från många utsiktspunkter i Stockholm med minskad möjlighet att förstå och avläsa Beckholmens och därmed sjöfartens stora betydelse för Stockholms historiska utveckling.

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår vidare att "Sammantaget bedöms planförslaget innebära risk för stora negativa konsekvenser". I analysen hänvisas både till risk för stora negativa konsekvenser vad gäller visuell påverkan inom värdebärande vypunkter inom riksintresset samt möjligheten att utläsa det historiska tidsdjupet på Beckholmen. Det är mot denna bakgrund synnerligen anmärkningsvärt att planförslaget överhuvudtaget lagts fram.

Avvikelser från gällande lagskydd

Kungliga nationalstadsparken

Nationalstadsparken motsvarar UNESCO:s definition av ett historiskt landskap. Det anges tydligt i propositionen att det historiska landskapets natur- och kulturvärden inte får skadas. Den föreslagna omfattande utbyggnaden innebär att kulturarvet förvanskas, blir otydligt samt att möjligheten att förstå öns månghundraåriga historia försvåras.

Enligt propositionen för lagen anges viss möjlighet att uppföra ett begränsat antal nya byggnader inom bebyggda områden med krav på anpassning till natur- och kulturmiljön – särskilt bl.a. form och skala. Den omfattande nybebyggelsen och skalförskjutningen strider dock kraftigt mot denna inriktning.

SBF anser att ett genomförande av planförslaget skulle innebära att Beckholmens unika kulturarv skadas och därmed att förslaget strider mot lagreglerna för nationalstadspark, d.v.s. miljöbalken 4 kap 7§.

Riksintresset för Stockholms innerstad med Djurgården [AB 115]

Många av uttrycken för riksintresset för Stockholms stad berörs, kanske främst uttrycken *Sjöfarts-, handels- och industristaden* där hamnanläggningar från skilda tider har stor betydelse för förståelsen av detta uttryck samt *anpassningen till Stockholmska särdrag* som fronten mot vattenrum och vyerna från viktiga utgångspunkter.

Möjligheten att förstå Beckholmen som ett av de bärande uttrycken för Stockholms utveckling som huvudstad genom sjöfarten försvåras avsevärt om detaljplanen skulle genomföras, både till följd av den kraftiga förändringen av miljön på Beckholmen och genom negativ påverkan av många viktiga vyer i Stockholms stadsbild.

SBF anser att ett genomförande av planförslaget skulle medföra påtaglig skada på riksintresset för Stockholms innerstad med Djurgården, vilket strider mot miljöbalken 3 kap 6§.

Byggnadsminne, föreskrifter

Av föreskrifterna framgår bland annat att byggnadsminnets kulturhistoriska värde, utseende och karaktär ska bevaras samt att byggnadsminnet inte får ytterligare bebyggas. Inte heller får byggnader rivas, byggas till eller förändras exteriört. Dockorna får inte förändras.

Planförslaget innebär ett stort tillskott av bebyggelse, markuppfyllnader och utvidgning av Gustav V:s docka och därmed en kraftig påverkan på byggnadsminnets kulturhistoriska värde.

SBF anser att ett genomförande av planförslaget skulle medföra att flera av byggnadsminnets föreskrifter avsevärt åsidosätts och därmed att hela avsikten med byggnadsminnesförklaringen negligeras.

Plan- och bygglagen

I plan- och bygglagen slås fast att planläggning ska ske på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärden på platsen och intresset av en god helhetsverkan. Förvanskning får inte ske av kulturhistoriskt värdefulla bebyggelseområden.

Som framgår av redovisningen ovan uppfyller inte planförslaget dessa grundläggande krav enligt plan- och bygglagen.

SBF anser att ett genomförande av planförslaget skulle strida mot plan- och bygglagen 2 kap 6§ samt 8 kap 13§.

Avslutande kommentar

SBF har i samverkan med några andra ideella organisationer gått igenom aktuella detaljplaneärenden för Nationalstadsparken. En slutsats är att de berörda kommunerna, är benägna att ge avkall på lagkraven och medge intrång som leder till irreversibel skada på parkens värden. Bristerna i hanteringen sker i två väsentliga avseenden, dels underlåtelser att leva upp till bestämmelser och lagstiftarens intentioner enligt propositionen för begreppet nationalstadspark och dels bristfälliga underlag inför besluten där negativa konsekvenser negligeras och skönmålas.

Om inte en förändring sker i synsättet i kommunerna i syfte att skydda och utveckla den unika tillgång som Nationalstadsparken utgör för Stockholmsregionen finns det en stor risk för att oersättliga värden för alltid går till spillo till följd av den kumulativa negativa effekten av ärende efter ärende som genomförs i strid med lagstiftningen.

För Svenska byggnadsvårdsföreningen dag som ovan

Tomas Nyström
Ordförande

Kristina Berglund
Adjungerad styrelseledamot

Svenska byggnadsvårdsföreningen grundades i samband med byggnadsvårdsåret 1975 och är en oberoende icke vinstdrivande, ideell förening med cirka 6000 medlemmar. Föreningens huvudsakliga ändamål är att sprida och förmedla kunskap om byggnadsvård och sunt byggande, att slå vakt om vårt byggda och gröna kulturarv och nyttja detta som en resurs i stadsutvecklingen samt att främja en god stadsmiljö och god kvalitet i övrigt i nutida stadsplanering.